

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena glasilov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta; Chicago in Cicero \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta, in za inostranstvo \$9.00.

Naslov na vso, kar ima stik s tem:

"PROSVETA"

5857-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

128

Datum v oklepaju n. pr. (Nov. 30-1927) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem davcom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

VESTI IZ NASELBIN

O farmarstvu v Teksasu.

Port Arthur, Tex. — Najprej se hočem našim rojakom farmarjem v Wallerju, Teksasu, zahvaliti za gostoljubnost, katero so mi izkazali, ko sem bil pri njih na obisku. Posebno se zahvalim družinam Frank Grigar, Frank Gostičnik in Anton Bukovec. Vsi so sedaj dobro obstoječi farmarji, akoravno so začeli z malimi prihranki. Zemljo imajo malo valovito in rujavopeščeno; je jako rodovitna in tudi lahka za obdelavo.

Pečajo se z bombažem, koruzo in drugimi pridelki. Imajo tudi lepo živino, precej kokoši in puranov. Najbolj, kar se mi je dopadlo, so bili lepo rejeni prašiči, katere bodo kmalu spreminili v pristne kranjske klobase in zabelo.

Več rojakov mi piše zaradi moje ideje, kako da bi se zemlja tukaj kupila in kako da bi se stvar izpeljala.

Meni se vidi jako enostavno. Na primer v naselbinah, koder je več družin, da se zanimajo za farmarstvo, bi si lahko vsaka naselbina izbrala enega zanesljivega moža, ki se nekoliko razume na zemljo. Ti možje bi prišli sem v Teksas. Tukaj bi bili v različne kraje zemljo gledati in kjer bi se jim najbolj dopadla, tam bi lahko kupili. Jaz bom z veseljem na razpolago z mojo 11letno izkušnjo na farmah v Teksasu. Ni pa ta moja ideja mero-dajna. Ako ima kateri boljše, bi jaz jako rad videl, da bi prišel v javnost z njo.

Brāl sem dopis od rojaka F. S. Tacharja, ki je opisal slovensko farmarsko naselbino v Willardu, Wis. S kakšnim užitek se bere tak dopis! Bral sem tudi dopis rojaka M. Pogorela. Me jako veseli, ker on se strinja z menoj. Nekoliko pa moram pojasniti, ker iz dopisa sprevidim, da njemu ni Teksas dosti znan. Kar jaz pišem o farmarstvu, ni tukaj okoli Port Arthurja, ampak v srednjem Teksasu. Port Arthur leži v južnovzhodnem kotu Teksasa in tukaj je največja oljna industrija, skoraj polovica celega okraja so samo rafinerije, drugo je pa močvirje. Kar je ostale dobre zemlje, je pa tako draga, da za farmarstvo sploh ni govora.

Pogorelec tudi piše, da je zemlja v Teksasu draga, ker jo ujetno namakajo. Jako malo zemlje se tukaj umetno namaka, razen riževga polja in v spodnji dolini Rio Grande. Res je, da je zemlja v dolini Rio Grande draga, zato se pa tudi veliko več na njej pridelava. V splošnem je v Teksasu umetno namakanje jako malo udomačeno. Dežja pade povprečno 35 palcev na leto, v nekaterih krajih več, v drugih manj. V srednjem južnem Teksasu, kot sem opisaval, pade od 30 do 40 palcev dežja na leto. Federalna statistika tako kaže zadnjih 50 let. To-rej pade zadosti dežja za vsako vrstno pridelko. Jaz bi rad videl, da bi taki ljudje kot sta Tachar in Pogorelec, ki znajo stvar lepo opisati, videli Teksas in njegovo bodočnost s farmarskega stališča. Potem bi šele videli, kakšno ugodnost nudi naseljenec, ako začnejo pravilno farmariti.

Slovenci, odkar so se začeli naseljevati v Ameriko, so se naseljevali v severne in vzhodne države. Vsak, kdor je sem prišel, je le mislil par let tu ostati, si nekoliko denarja prihraniti, potem pa zopet nazaj v domovino. Dandanes mislimo povečini drugače. Nove domovine smo se privadili in zakaj bi si ne ustanovili doma na lastni zemlji? Slovenci smo se vse premalo zanimali za lastno grudo tukaj v naši novi domovini. Je sicer že precej slovenskih farmarskih naselbin, ampak veliko več bi jih lahko bilo in tudi veliko večje kakor pa so. Poglejmo Nemce, Čehe ali Dancé, ki so naseljeni na farmah, so dobro obstoječi in sami svoji gospodarji.

Kaj pa delavec? Kadar dobro dela, si mogoče nekaj prihrani, kadar so slabi časi pa potroši kar je v dobrih časih prihranil. Vzemimo enako število farmarjev in delavcev, kateri delajo vsak pri svojem poslu 20 let in potem pogledajmo, na kateri strani je več

neodvisnih: na delavčev ali na farmarjev.

Ako bi ob priliki rojaka Pogorela pot nanesla v Teksas, bi jaz jako rad videl, da bi se tudi pri meni ustavil. Jaz bi si prav rad en teden časa vzel in bi mu kolikor mogoče Teksas razkazal, ali vsaj toliko, kolikor bi nas "li-zika" daleč naokrog pripeljala v tem času. — Gus Kunover.

O stavki in Zadrudni prodajalni.

Walsenburg, Colo. — Ni moja navada jemati preveč prostora v Prosveti, zato tudi sedaj ne bom preveč obilne.

Kakor že večkrat poročamo v Prosveti, imamo tukaj premo-garstvo stavko, katere traja že od 18. oktobra. Stavka v tukajšnjem okolišu poteka mirno, akoravno kompanije vedno izživajo stavkarje. C. F. and I. Co. ima v vsaki svoji naselbini okrog 40-80 pobožnikov, po par strojnih pušk (v tukajšnji bližini v Walsenburgu ima tudi top.) Zraven vsega tega ima C. F. and I. Co. vse svoje naselbine zagrajene z bodečo žico, v katero imajo napeljan električni tok 440 voltov. Nad vsako naselbino je žarkometna svetilka in pri svetilki dve strojni puški. In to v civilizirani državi! Vse to je namenjeno na goloroče, neoborožene stavkarje. Kdo je vsemu temu kriv, naj javnost sodi.

V tukajšnjih premogorovih stavkokazi tudi nekaj Slovencev. Izgleda, da brez njih to sramotno delo ne bi šlo tako gladko od rok. Nekoliko jih je, ki bi prodali sami sebe kompaniji za \$25, tako da bi se kakebi šle preko Judeja likarjota. Tukajšnjim stavkokazem kompanija odvzame \$10 od vsakega za pobožnike na mesec, da jih čuvajo. Stavkokazi plačujejo privatne pobožnike. To je pri C. F. and I. Co. in mislim da je tudi pri drugih.

Šlihal sem od nekega Slovence, ki je rekel, da če bi mu bilo na razpolago, da bi mu dali \$10 dnevno, če ostane na stavki, a John D. Rockefeller (C. F. and I. Co.) pa \$2, da bi rajši delal za dva dolarja na dan, kakor pa šel na stavko in dobival deset dolarjev podpore. To ja lepo! Žalostno, pa resnično.

I. W. W. ima svoje kuhinje za samce, oženjenim da podpora, čevlje, obleko in vse najpotrebnejše. Sedaj so prišli stavkokazi sem iz več držav, posebno iz West Virginije, Illinois in Oklahome. Večina jih je iz bližnjega Puebla, kjer ima C. F. and I. Co. svoje železnicovarne. Tam je zaprla svoje tovarne skoraj dve tretjini, potem je pa sem poslala delavce. Tukaj je pa bil maršalkateri razočarani. Od Zahvalnega dne pa do danes, ako se ne motim, jih je ubilo še sedemdeset neizvešanih stavkokazev. To je samo v okraju Huertano, za drugo ne vem. Kadar se vidi kakšen pogreb, gre samo mrtvaški voz z mrličem na grobove, a večino mislim, da jih zakopajo ponoči, tako da nobeden ne vidi njih pogrebov.

Sedaj pa malo odgovora dopisniku iz Gordona, Colo., ki piše v "Novi Dobi," kar se tiče Zadrudne prodajalne. Prodajalna je odprla svoja vrata s 1. decembrom. Toraj nismo čakali na g. dopisnika v Novi Dobi, kateri je zelo čez Zadrudno prodajalno, kar poroča od in da kako se selimo iz kraja v kraj. Saj to ni moja briga, koliko se dopisnik seli iz kraja v kraj. Ako se ne motim, je dopisnik prišel iz starega kraja v Gordon, Colo., in od tam je šel v stari kraj in potem zopet obratno. Večina tukajšnjih Slovencev je že dolgo časa tukaj naseljenih. Dopisnik omenja, da se nečlan njegovega društva vtiča v njihove notranje zadeve. Jaz se nisem še nikdar vtičal v društvene zadeve, katerega nisem bil član, niti slabo govoril in blatil ga nisem, kakor dopisnik blati naše društvo in Zadrudno prodajalno.

Kar se tiče Zadrudne prodajalne, je pisal, da je podjetje dvomljivo značaja. Jaz sem ga že vprašal, ako človek pove pred javnostjo, da je podjetje dvomljivo značaja, da naj pride z dokazi. Jaz ga ne vprašam, kaj je bilo drugje, tam v starem kraju. Jaz hočem dokazati zaradi naše Zadrudne prodajalne, o kateri je pisal v Novi Dobi, da je

podjetje dvomljivo. Toraj z dokazi ven in to v javnosti! Ako ne bo dokazov, hočem od dopisnika, da preklicile, in to javno, kar je govoril o Zadrudni prodajalni. Ako ne pride z enim ali drugim v javnost, potem bodo že vedeli, kaj da je in kam pes taci moli.

Naka Zadrudna prodajalna je odprta vsem, ni čez nikogar. Kolikor nas je tukaj Slovencev, bi imeli lahko dve Zadrudni prodajalni, ne samo eno, ako bi skupno držali. Star pregovor pravi, da v slogi je moč, sloga jači, ne-sloga tlačí. Tako je pri vsaki stvari. Veliko Slovencev je, kateri kupujejo življenjske potrebščine pri drugorodcih, mesto pri svojih, posebno sedaj, ko imamo Zadrudno prodajalno, katere je vsem odprta, da ste lahko vsi delničarji. Zakaj bi dajali drugim profite od našega teško prisluženega denarja, ko lahko vsak Slovenec kupi delnice in kupuje v svoji prodajalni in je deležen dobička. Čim več nas bo, tem bolje za nas. Prodajalna je odprta komaj teden, pa že lepo napreduje, akoravno so sedaj slabi časi zaradi stavke. Stavka, mislim, da bo v kratkem izravnan. Zatorej pozivijam Slovence in Hrvatce v bližnji okolici, pridite in ogledajte si našo Zadrudno prodajalno in se prepričajte na lastne oči in potem kupite delnice.

Delajmo skupno po začetni poti, da bomo pokazali drugim narodom, da smo Slovenci napredni narod. Ne ozirajmo se na gar nasprotnikov, ker nasprotniki ima vsaka stvar, pa najsi bo kar hoče. Naredimo iz tega podjetja, da bo ponos vsem Slovencev v Ameriki. Pot je že začeta, samo naprej skupno, tako da nam bo v ponos. Začetek je najbolj težaven. Prodajalna se nahaja na 384 W. 7th st., Walsenburg, Colo. Tam tudi dobite vse informacije glede Zadrudne prodajalne. Sedaj je čas, ko je stavka in si lahko vsak ogleda podjetje ter se, sam prepriča na svoje oči, kaj je na stvari.

Pozdrav vsem zavdenim Slovencev in Slovenkam in vam želim srečne božične praznike in veselo novo leto. — Fr. M. Tomšič.

Chisholmske volitve.

Chisholm, Minn. — Prosim vas, da priobčite v našem delavskem listu Prosveti tole notico, v kateri poročam o chisholmskih volitvah, ki so se vršile 6. decembra.

Izvoljen je bil seveda takozvani politični krožek, kateri se razteza na obe stranki in delavce slepi z dvema strankami in jih begajo ob času volitev; eni zato, drugi za drugo stranko, katere bo zmagala. Delavci pa ne vidijo ali nočejo videti, da kandidirajo, ki so bili leto v tej stranki, so bili lani v nasprotni stranki. Tako se menjavajo vsako leto in s tem so zadovoljne rudniške kompanije in tudi mestni trgovci, ker njih interesi niso kršeni.

Takšen politični krožek kakoršnega imamo na Chisholmu, ki se menjava in skače iz ene v drugo stranko, pa dokaj škoduje delavskim in gospodarskim interesom. Kakor je razvidno iz kretnje delavstva ob času volitev in drugače, delavce to ne briga, zakaj če bi jih brigalo, bi ustanovili svojo delavsko in tretjo politično stranko ter postavili svoje kandidate in jih izvolili. Izvoljeni delavski kandidati bi delali za delavke in gospodarske interese. Te ideje delavstvo nima, kar je obžalovanja vredno. Begajo in pehajo se ob času volitev samo za javna dela, kako se bo v občini gospodarilo, tisto jih pa ne briga. Če pride kakšen napreden kandidat na volilno listo, ki je izven omenjenega političnega in reakcionarnega krožka, pa še za misliti ni, da bi bil izvoljen. Vsa reakcija kriči, in ž njo tudi delavstvo, proti njemu, češ če bo izvoljen, da bo uničil mesto itd.

Delavstvo, ki je zbežano za obstanek življenja, jim pa vse verjame. Kdor nima dela, si misli, da s tem ga bo dobil in kdor ima delo, si misli, da s tem si ga bo še bolj zagisural.

Da je res politični krožek, tak kakor je gori omenjeno, bom napisal v dokaz tole: Doktor Nelson je izvoljen od mestne stranke, z veliko večino za prezidenta.

Bil je že poprej večkrat izvoljen tudi za prezidenta, a ne od mestne stranke, temveč od kompanijske. Tako torej se je v kratkem času spreobrnil in pokazal rudniškim kompanijam hrbet. Pristopil je k mestni stranki. Rudniškim kompanijam je vseeno, pa naj prevladuje kompanijska ali mestna stranka. Ernest Drou je bil poprej vedno v mestni stranki, leto je doblil nominacijo za prezidenta od kompanijske stranke.

Vidite delavci, tako vaa chisholmski politični krožek slepi, ki skače iz ene v drugo politično stranko, ki sta obe za interese rudniških kompanij in mestnih trgovcev, a v škodo nam delavcem. — Vollec.

Stavka v Coloradu.

Crested Butte, Colo. — Na kratko želim poročati o razmerah iz stavkovnega okrožja v Coloradu.

Premogorovi v tej okolici so vsi zaprti in niti ena oseba ne dela v njih ali okoli njih. Premogarji v severnem delu premogovnega polja so 100% na stavki. Istotako so 100% rudarji v okraju Free Mount. Na jugu so nekatere majhne, ki obratujejo, toda produkcija premoga je zelo mala.

To je resnica, kar poročam, ker moj namen ni, da bi samo pisal kar tjavdenam. Resnično želim poročati že radi tega, da ljudje, ki čitajo liste zavendržave Coloradu, izvedo kaj je s stavko.

Tukaj smo se vsi odločili, da ostanemo zvesti stavki, zato ker vemo, da to je edini način, da kaj dosežemo. Dosedaj je bila tukaj navada, da je vsaka organizacija zase prirejala veselice in zabave. Sedaj pa smo se dogovorili, da skupno prirejamoz zabavo. Prej je vsaka narodnost imela zase svoje zabave, sedaj bodo skupne, ker se zavedamo, da prejšnji način je samo razdvajal delavski razred.

Pred kratkim smo imeli skupno prireditev in udeležilo se je veliko občinstva, menda največ kar jih je še kdaj bilo na katerikoli veselici v tem mestecu v Crested Buttu. Je izgledalo, kot da so vsi tukajšnji prebivalci prišli na zabavo. Vsi so se tudi imenito zabavali. — Matt Malensek ml., član društva št. 397 SNPJ.

Smrtna kosa.

Hysota, Pa. — Vedno čitam dopise v Prosveti ali ne opazim nobenega dopisa iz teh naselbin, kjer prebiva prilično število Slovencev v tej okolici.

Z delom se ne morem kaj pohvaliti. Vsak dobro ve, kadar delavci hodijo od rudnika do rudnika za delom, pa ga ne dobijo, če ga opoldne z lučjo iščejo, da je slabo.

Na društvenem polju se dobro napredujemo. Društvo "Hrib" št. 503 SNPJ je bilo ustanovljeno 10. julija, 1923, s 14 člani. Danes šteje društvo 69 članov odrasli oddelek, in 30 v mladinskem oddelku. Do konca te kampanje mislim, da bomo imeli do 80 članov. To pokazuje dober napredek.

Dne 7. novembra nam je nemila in kruta smrt ugrabila naše srede sestro Alojzijo Zibert v cvetu mladosti, stara šele 17 let. Pokojna je bila članica SNPJ od mladih let. V imenu društva se zahvalimo vsem znanec in sorodnikom za darovane vence, posebno pa se zahvalimo društvu "Hrib" št. 503 SNPJ za darovani krasni venec. Zahvalim se vsem, ki so čuli ob mrtvaškem odru in vsem, ki so se udeležili njenega pogreba.

Pokojnica je bila pokopana v Moreville-Johnstownu, Pa. Sorodnikom izrekam naše sožalje. Tebi draga Alojzija, naj ti bo lahka gruda. Ostanek nam vedno v spominu. — John Prele, tajnik društva št. 503.

VOLKOVI NAPADAJ PERZIJ-SKE VASI.

Teheran, Perzija, 12. dec. — Tolpe lačnih volkov ogrožajo vasi v severnem delu Perzije in ustvarjajo paniko med prebivalci. Živali, ki so postale nenavadno divje vsled hudega mraza in pomankanja živeža, napadajo prebivalce in živino.

Ivan Mošček:

OPAZOVANJA

Veda o veri.

Zadnja leta se je pojavila nova znanost. To je znanost o veri, religijah sploh. Prej je to pa je zavzemala mitologija (bajke, alovje), ki pa je bila pristranska, ker je brskala le med ostalimi paganskimi verstev. Nova veda pa jemlje v svoje območje vse religije od najprimitivnejše in najmanjše do največje, ki še danes prevladujejo. Nova veda — religiologija, verslov — proučava s kritičnim očesom vse religije: njih izvor, razvoj in razkroj pri vseh narodih in njih pozna zgodovina in kar živi še danes.

Misliti, da ga ni znanstvenka, ki bi bil več storil na polju nove vede kot je ravnal Joseph McCabe, ki je nekoliko že znani čitateljem "Prosvete." McCabe bilai francižanin in profesor teologije v Londonu, je v zadnjih petindvajsetih letih prepotoval vse civilizirane in ne civilizirane svet, preštetiral verske sisteme vseh starih narodov kakor še v večjih barbarijskih ljudstvih in rezultat svojih študij in raziskav je objavil v 180 knjigah in brošurah. Nihče drugi ni do danes tako obogatil znanstvene literature s tako kompletno obdelanimi predmeti, ki se tičejo religij kot on.

V svojem najnovejšem delu "The Future of Religion" piše McCabe, da je pozitivno ugotovljen sledeči zakon:

Versstvo je naraven pojav, pride pri vsakem ljudstvu v gotovem stadiju njegovega razvoja. Začetni stadij je vselej brever. Versstvo je rezultat ignorance. Religija vedno najbolj cvetne tam, kjer je ljudstvo najbolj nevedno; na najnižji stopnji kulture je vselej največ razmah verstva. Vere pa propadajo čim se začne širiti znanje med ljudi. Ob vsakem razmahu izobrazbe se množe skeptiki; vsakim odkritjem nove resnice glede prirodnih fenomenov ali verski kultu in cerkve izgubijo nove množice pristavev.

V starem veku so bili Grki premeroma najbolj izobraženi narodi in kulturno na najvišji stopnji, zato pa je bilo pri njih tudi največ verske mlačnosti, zlasti v času epikurijancev. V srednjem veku, ko je bila krščanska cerkev na vrhuncu svoje moči, je vladala po vsem krščanskem svetu največja ignoranca. Čim pa so bili v renesansi položeni temelji neodvisni veda, ki se je odcepila od cerkve, je začela cerkev propadati. Od tistega časa je krščanska religija v stadiju razkroja.

V sedanjih dobi, ko so vede dosegle največje uspehe, kar jih je še videlo človeštvo in ko izobrazba prodira v najgloblje plasti ljudstva kakor še nikdar prej, je tudi akepsa proporcionalno največja kot kdaj v zgodovini. V kulturnih deželah je danes na milijone skeptikov, ki so izključili religijo iz svojega življenja.

McCabe izvaja, da bo cerkev v prihodnjih desetletjih v desperatnem boju za obstanek daleč mnogoe koncesije. Prilagodila se bo novim znanstvenim raziskavam, dokler ne pride čas, ko v najkulturnejših delih sveta propade popolnoma.

Vojaki preprečili linčanje v sodnji.

Goldboro, N. C., 12. dec. — Sodnijsko postopanje proti črnemu Larry Newsomu je bilo začasno prekinjeno, ko so hoteli razkačeni gledalci odvesti iz sodnijske dvorane, da ga linčajo. Namero so preprečili sodnijski stražniki in vojniki Narodne obrambe, ki so bili poklicani, da ukrotijo gledalce.

Newsom je bil obtožen umora 15letne Biele Tedder, katere je bila najdena umorjena v bombnem polju v bližini tega mesta. Črnc je bil obsojen na smrt in je sedaj močno zastrašen, ker se oblasti boje, da ljudje ne bodo ječo in linčajo Newsoma.

All ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovini? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Vesti iz Jugoslavije

PRED SKLICANJEM LJUBLJANSKEGA OBČINSKEGA SVETA.

Ljubljana bo vendar že izvolila svojega župana.

(Izvirno.)

Ljubljana, 24. nov.

Na dan 29. novembra je nov-

vendar ževskican novi obč-

na, klerikali so se sicer pri-

tožljivi, češ, da so samostojni de-

mo kratje (liberalci) vršili pri-

občinskih volitvah teror in da so

se vršili tudi "neke" prav velike

volilne sleparije z volilnimi kro-

glami.

Pritožba Slovenske ljudske

stranke pa je imela pravzaprav

prozen namen: zavleči iz-

volitev župana, ker je jasno, in

sigurno, da bo v Ljubljani zopet

enkrat župan liberalci, sam-

ostojni demokrat, advokat dr.

Dinko Puc. Klerikali, ki so ved-

no in ob vsaki priliki upili, da so

za samospravo prestolnega me-

sta Ljubljane, so se enkrat zo-

pet diskreditirali, kajti s svoji-

mi pritožbami so jasno dokazali,

da jim je za samoupravo Ljub-

ljane le takrat, kadar imajo

sami izglede, da dobe županski

stolek in da imajo večino in pa

seveda glavno besedo.

Sicer bo izvolitev župana Ljub-

ljanskega menda zelo težka, ker

nobena izmed strank, ki so s

svojimi mandati prodirje v ob-

činski svet, nima absolutne ve-

čine. Vse bo odvisno od soder-

gov Stanje Likarja in L. Miklo-

šiča, ki sta člana socialistične

stranke in pa od levicarjev dr.

Milana Lemeža in pa Marcela

Zorje. Kamor se bodo naglasi

zastopniki delovnega ljudstva,

tam bo zmaga te ali one meščan-

ske stranke oz. če se ne bodo v

volitev vmeševali.

Pritožba klerikalcev je šla v

koš, ker ni bila utemeljena.

Tako je verjeti, da bo Ljubljana

vendar enkrat prišla na svoj ra-

čun in že dobila svoje zakonite

izvoljene občinske zastopstvo

v svojim lastnim županom. Kle-

rikali, ki čeprav so danes na

vladi, bi morali vedeti, da se je

Ljubljana že zdavnaj naveliča-

la i demokratskih i klerikalnih

komisarjev.

Zvest zadrukar je umrl.

V Mariboru je umrl aglini za-

drugar sodrug Albin Eržen, brat

urednika "Delavske politike" in

Volkstimm. V nedeljo popold-

ne ga je spremlja na zadnji

poti ogromna masa delavcev

Maribora in okolice. Pogreba so

se udeležili tudi zastopniki de-

lavskih kulturnih in političnih

organizacij. Od pokojnika pa sta

se poslovila S. Grčar, bivši župan

mesta Maribora in sodrug Fran-

ce Svetek in imenu konzumnih

zadrug pri katerih je bil pokoj-

nik v službi. Pogreb je bil im-

pontanten izraz iskrenega so-

žalja mariborskega delavstva

do družine pokojnega Albina

Eržena in do pokojnikovega

brata S. Viktorja Eržena, ki je

sedaj na volilnem mestu kandi-

datne listine v obč. odbor mesta

Maribora.

Vlada nastopa proti železničar-

skemu savezu in odpušča

njegove voditelje.

Odkar se je delavsko gibanje

v Sloveniji poživilo in odkar so

tudi železniški delavci in urad-

niki dobili zopet zaupanje v svo-

jo lastno strokovno in razredno

organizacija, je vlada uvidela,

Da stvar lepše izgleda, je o-

sumila voditelj železničarskega

delavstva in uradništva, da so

antidržavni elementi in komu-

nisti. In tako se je zgodilo, da

je bil sodrug Stanko, tajnik Sa-

veza železničarjev Jugoslavije

kratkot malo, ker se je zdel ne-

varen železniškemu ministrstvu, o-

puščen.

Vlada je smatrala za ugoden

trenutek in vrgla enega izmed

najbolj agilnih voditeljev slo-

venskih železničarjev iz državne

službe, ne da bi mu navedla ka-

ke konkretne razloge, ki bi jo

upravičili za njeno postopanje.

Sodrug Stanko je v splošnem

gelo priljubljen med delavstvom

in to ne samo med železničarji

ali člani one delavske struje,

kateri, pripada. Zato je izvala

odpušitev s. Stankota veliko

vzmemirjenost in ogorčenje med

železničarji ne samo v Sloveni-

ji, temveč v vsej državi, kjer

agilnega delavca poznajo. Pri-

pravljaja se velik odpor proti na-

padom vlade od železničarskih

organizacij, tako, da je še nekaj

Med nasprotnike naložb SNPJ

v Zadržno banko je smuknil tu-

di naš ljubljanski posredovalec

posmrtnin ameriških jednot g.

dr. Ivan Černe, ki bi še vedno

rad zastopal dediče proti jedno-

tam, seve z željo, če bi se nje-

mu denar nakazoval. Rea i-

meniten zaveznik franciskanov

iz Lemonta in clevelandkega

Pirca. Gliha res skup štrih.

Možakar je ustanovil nekak-

šen gospodarski list in se žirira

kot izvedenec ameriških zadev.

Dobro tek. Svoj čas se je

namreč možakar trudil pri SNPJ

za sebe in da bi SNPJ denar po-

šiljala skozi njegovo pisarno.

Ta bi bila pa popolnoma varna.

In seve v interesu SNPJ v Chi-

cagu! Res kempelje.

Veličasten delavski pogreb.

Dne 20. novembra je bil Mari-

bor ves dan zavrt v neprijetno

vlažno meglo. Ceste so bile mo-

kre in blatne, kljub temu pa se

je zbrala popoldne velika mno-

žica delavstva pri mrtvašnici

bolnice k pogrebu Albina Erže-

na, poslovođe konzumnega dru-

štva in brata urednika Viktor-

ja Eržena. Na čelu pogrebnega

spreveda je svirala železniška

godba. Ob grobu sta izprego-

vila pokojniku v slovo oblastni

poslanec Viktor Grčar in za

Konzumno društvo Svetek, do-

čim je pevski zbor "Svoboda"

zapel ganljivo žalostnico. Ob

grobu je stala častna straža

"Delavske telovadne enote" in

njeni člani v belih kroglih v za-

stavu. Ogromna udeležba je po-

kazala veliko priljubljenost po-

kojnika, ki je do zadnjega svo-

jega diha bil aktiven borilec

med proletarijatom.

Takoj nato se je vršilo na

drugem delu pokopališča odkrit-

je nagrobnega spomenika želez-

niškemu uradniku Stanku Ber-

gancu, ki se je spomladi v obu-

pu ustrelil v mestnem parku,

star komaj 23 let. Železničar-

ski pogrebno društvo mu je po-

stavilo sedaj lep spomenik.

IZ PRIMORJA

Imenik razpuščenih sloven-

skih društev v Primorju. Fast-

stovske oblasti so v treh mese-

cih razpustile sledeča slovenska

društva:

1. "Dijaška Matica" v Trstu.

2. Prosvetno društvo v Cerknem.

3. Prosvetno društvo "Zarja" v

Ajdovščini. 4. Veslarsko dru-

štvo "Sirena" v Trstu. 5. Ka-

toliško prosvetno društvo v Čer-

soči. 6. Katoliško prosvetno dru-

štvo v Planjini. 7. Katoliško pro-

svetno društvo v Sturijah. 8.

Čitalnica v Kanalu. 9. Izobraž-

evalno in športno društvo v Ren-

čah. 10. Ženski krožek v Kana-

lu. 11. Planinsko društvo v Tr-

stu. 12. Športno združenje v

Trstu. 13. Športno društvo "Ob-

zor" pri Sv. M. Magdaleni v Tr-

stu. 14. Mladinsko društvo

"Prosveta" v Trstu. 15. Mladin-

sko društvo "Prosveta" na Opči-

nah. 16. Mladinsko društvo

"Zarja" v Rojani. 17. Mladin-

sko društvo "Magdalena" pri

Sv. Mariji Magdaleni v Trstu.

18. Mladinsko društvo "Spar-

ta" v Škedenju. 19. Mladinsko

društvo "Višava" v Banah-Kon-

konelu. 20. Mladinski krožek

"Rocol" v Rocolu. 21. Dijaški

krožek "N. Tomasec" v Trstu.

22. Športno društvo "Adrija"

na Proseku. 23. Športno društvo

"Primorje" na Proseku. 24. Ka-

toliško izobraževalno društvo v

Kredu. 25. Kmetijska čitalnica

v Podragi. 26. Čitalnica v Sol-

kanu. 27. Delavsko izobraževal-

no društvo v Idriji. 28. Ženski

krožek v Kobaridu. 29. Katoli-

sko prosvetno društvo v Lokov-

ci. 30. Katoliško prosvetno dru-

štvo v Ajdovščini. 31. Katoliško

prosvetno društvo v Oslavju.

32. Katoliško prosvetno društvo

v Vrhpolju. 33. Katoliško pro-

svetno društvo v Podragi. 34.

Katoliško prosvetno društvo v

Budanjah. 35. Katoliško pro-

svetno društvo v Števerjanu. 36.

Katoliško prosvetno društvo v

Cerovem. 37. Bralno in pevsko

društvo "Svoboda" v Njivicah.

38. Kmetijsko prosvetno društvo

v Volčah. 39. Prosvetno društvo

v Ušniku pri Tolminu. 40. Pro-

svetno društvo v Vlanjeviču. 41.

Pevsko društvo "Zvon" na Op-

činah pri Trstu. 42. Prosvetno

društvo "Vrtec" v Vipolčah. 43.

Bralno in pevsko društvo "Slo-

vo" v Ročinju. 44. Zveza telo-

vadnih društev v Trstu. 45. Te-

lovadno društvo, Sv. Ivan v Tr-

stu. 46. Telovadno društvo v

Kommu. 47. Telovadno društvo

Sv. Jakob v Trstu. 48. Telovad-

no društvo, Prosek. 49. Telovad-

no društvo, Idrija. 50. Telovadno

društvo, Ajdovščina. 51. Telo-

vadno društvo, Postojna. 52.

Telovadno društvo, Prvačina.

53. Čitalnica, Postojna. 54. Pev-

sko društvo, Postojna. 55. Tam-

burško društvo, Postojna. 56.

Pevsko društvo "Zastava", Lo-

njer pri Trstu. 57. "Bralno in

pevsko društvo", Ozeljan. 58.

"Bralno in izobraževalno dru-

Karlo de Flavis:

NEPLODNOST

— Potrebno je, da je človek grešnik, — je rekel neki svetnik, — in da zasluži nebena s pokoro.

Gino Baldi je zaslužil svoja nebena s tem, da je vzel Klara Maderi in da je z iskrnim arcem obsojal vse žalostne pustolovščine svoje grešne mladosti. Pokora je nastopila z orjaškimi koraki, obenem s celim oblakom spominov in prevar, temnin in usodnim oblakom, ki je zagrnjal vedri razgled njegove sreče.

Citla sta skupaj, sedeč tesno drug ob drugem. Ona dotikajoč se s svojimi plavimi lasmi njegovih lic, on držeč jo z roko okoli vitkega stasa. Njune oči so z različnimi občutki spremljale skrivnostne vrste v koledarju, ki sta ga dobila v dar ob novem letu. Citla sta:

— Zakon, januar: Novoporočenci, ki uživajo ta mesec medene tedne, bodo brez otrok...

Klara je pretrgala čitanje: — Veruješ v to, dušica? jo je vprašal Gino, smejoč se.

Citla sta dalje: — Medeni tedni so burni v januarju; vplivajo usodno na celo življenje. Astrologov na-

svet: Ne ženi se in ne poročaj se prvega in zadnjega meseca v letu.

— Naj ga vzame vrag, tega astrologa! — je zaklical Gino, smejoč se še dalje. Klara je postala zamišljena. Citla je v drugič te stavke, ki so jo naravnost razburjale.

— Pusti to knjigo, — ji je rekel Gino, — če te navdaja s tako neprijetnimi slutnjami.

— Kaj pa, če bi se to uresničilo, Gino?

— Kar se tiče otrok, ni mogoče še vedeti; kar pa se tiče medenih tednov... poisečeva oba tega astrologa in ga pozoveva, da bo priča najinih poljubov...

Zasmejal se je in jo začel zopet poljubljati. Dež je plaho udarjal ob okenska stekla.

— Ali ne pojdeš h grofu Arnoldu? ga je vprašala Klara, prekinivši za trenutek ploho poljubov. Pričakuje te opoldne; obljubil si mu, da prideš.

— Strašno dolgočasen človek je odvrnil Gino, nevoljno zamahnivši z roko.

— Kmalu pride sem, zavoljo svojih fotografij.

— Ne bo ga! ... Morali bi ga pozvati na obed in prenašati ga ves popoldan. Bolje bo, da grem... Ti diletantski fotografji nimajo obzira niti z novo-

poročenci na ženitovanjskem potovanju.

To rekši jo poljubi in odide. Klara je ostala sama. In brž ji je bilo žal, da ga je pustila stran. Tako osamljeni, v tujini, daleč od matere, se ji je zdelo, da je od Ginovega odhoda pretekla cela večnost.

Če bi se predolgo zamudil? Bila je že nestrpna. Strašen dolgočasnež ta grof Arnoldo, stari očetov prijatelj, s katerim sta se srečala v Benetkah. Samec, fotograf in dolgočasen!

Nekdo je potrkal na vrata. Vstopil je natak in prinesel pismo.

— Za mene? — vpraša ona divahno.

Ali rokopiis na omotu ji ni bil znan. Bilo je za njenega moža. Nenavadna kuverta, iz pet različnih mest, označenih na nji.

Človeku bi moglo priti na misel, da ju je spremljalo to pismo na vsem ženitovanjskem potovanju. Prvi naslov je bil Neapelj, Ginova hiša. Negnana Beba je najbrž mislila, da je še smec. Potem: Rim, Florencia, Genova in nazadnje Benetke.

— To pismo se je moralo zakasnit na dolgem potovanju! je pomislila Klara smeje.

Gino je puščal v vsakem hotelu svoj novi naslov in vsa pisma so mu prihajala redno.

Plah! dež je stalje udarjal ob okenska stekla. Neka neizmer-na tuga je bila prevzela malo Klarino srce. Mahoma je prišla zopet za koledar, ali brž ga je dala zopet iz rok, spominivši se Ginovih besed: Pusti to knjigo, ki te navdaja z neprijetnimi slutnjami!

— Od koga je to pismo? vpraša ona sama sebe, vzeši ga v roko, da pregleda pečate na kuverti. — Morda mu piše kakšna ženska? Ugašen plamen? Gino ji je vselej uporno zatajeval vse skrivnosti o svojih ugašenih plamenih.

Silna radovednost jo je mučila. Nasmejala se je, ali prišlo. Pogledala je in videla, še preveč jasno, rokopiis "neke druge", z onimi neznanimi ji črkami. Zopet je vzela pismo in vsa zadrtajala od gnusa, ki jo je prevzel v tem trenutku, ob neki misli, ki se ji je uporno vsiljevala.

Da ga prečita? ... Ne, ne! Stori bi velik greh. Prečitala ga bosta skupaj, ko se Gino vrne.

Pri vsem tem ni mogla nikakor odbiti od sebe one misli. V oni smešljavi raznih vtisov se ji je zdelo, da se to pismo roga njenemu omahovanju.

Morda je pisala Gino kakšna ženska, kakšen ugašen plamen?

In njen mali, rožnati noht se je že dotaknil roba kuverte; samo še trenutek, da jo razreže in izvedela bo za skrivnost, ki jo je mučila. V tem tajinstvenem plamu je gledala ljutega sovražnika. Ali v tistem trenutku je bila Klara zelo odločna.

Njena roka je kakor v vročici raztrgala, omot in izvela iz njega popisan listek. Vzela ga je in čitala...

Vrnivši se, je našel Gino Klara zelo blede, arepo upirajočo v tajinstveno pismo svoje velike, plave oči, močno razširjene, kakor da gleda pred seboj nekaj, kar ji vlija največjo grozo.

— Negativi so pokvarjeni; še enkrat se bova morala slikati! ji je rekel on, stopivši k nji.

Klara ga je ustavila z roko, blede kot šid. Pomolila mu je pismo, ki ga je vzel in začel čitati:

— Ne obračam se na Te zavoljo sebe. Jaz sem itak že popolnoma izgubljena. Oče mi je umrl; morda ga je spravila v grob moja aramota. Ni te hotel preganjati, ko je izvedel za strašno resnico, ker je, kot poštenjak, smatral, da bi še bolj povečal moj greh, če bi izročil javnosti svojo aramoto. Samo mene je preklinjal. Val možki ste tako pddi! Žensko oropate časti, ubijete jo in potem hitite, da osvobodite drugo! Moj oče je umrl, ali najin sin živi, potrebno je, da živi, mora živeti. Jad, beda, vseobči prezir in kmalu tudi glad bodo spremljevalci najinega življenja, uničenega po tvoji podlosti. Ti moraš misliti na najinega sina; on ni ničesar zagrešil in ne sme zategadelj trpeti. Če ostaneš na moje prošnje, gluhi, pridem z njim k tebi — — —

Na mizi je ležal še odprt oni koledar. Na neki strani se je videla sled Klarinega nohta. Njene velike oči so bile bolno uprte na ona usodna vrstice:

— Januar: novoporočenci, ki uživajo v tem mesecu medene tedne, bodo brez otrok...

Klara se je z grozo domislila, kako ji je na tem listu koledarja neusmiljena usoda naklonila še strašnejšo neplodnost. Če bi se ji tudi rodil sin iz tega njegovega žalostnega zakona, sin druge, ta neizbrisna priča Ginovega greha, bi ostal med njima in ločil enega od drugega.

Se strašnejša in še bolj tragična torej je bila ta ledena neplodnost srca, na katero je bila v svojem življenju obsojena za večno.

Naročite avto-slike S. N. P. J. Na željo več družtev je gl. urad preskrbel avto-slike. To so krasno izdelane okroglopoljske tablice, s znakom S. N. P. J., in namenjene so za avtomobile članov jednote. Na društva smo razposlali podrobna pojasnila glede teh znakov, na člane pa apeliramo, da jih pridno naročajo.

Vincent Calmar, predsednik SNPJ.

KJE JE MOJ SIN ANTON MARINCELJ?

Zadnjikrat je stanoval na Co-verdale, Pa. Išcem ga radi društvenih zadev; želim, da mi sporoči, ako misli še plačevati ali ne, ako ne misli več plačevati, naj mi pošlje društveno polico, da jaz dvignem njegov denar. Prosim rojake, če je komu znano njegovo bivališče, da mi to naznani, za kar bom zelo hvaležen. Josip Marincelj, P. O. Box 28, Beadling, Pa.—(Adv.)

IŠČEM MOJEGA BRATA

Matevž Zakrajšek, po domače Pokižev iz Nove Vasi pri Rakeku. Cenjene rojake prosim, če kdo ve kaj o njem, da mi to naznani, ako bo pa sam čital te vrstice, ga prosim, naj se prihlasi meni njegovi sestri na naslov: Neža Zadnik, R. F. D. No. 2, Box 58, Smithfield, Pa.—(Adv.)

IŠČEM IZUČENEGA

mesarja Slovenca, kateri je zmožen angleščine v govoru in pisanju, ako je slučajno kateri brez dela, naj se prihlasi pri lastniku. Plača po dogovoru. Louis Usnik, P. O. Box 386, Gallup, N. Mex.—(Adv.)

ALI ZAVIDATE ZDRAVJE DRUGIH LJUDI?

Ako ste čemurni in občutljivi valed neprebravnosti, zaprtja, slabega teka do jedi in imate glavobol, ni čuda, da zavirate zdravje drugih, ki so dobre volje. Naravno je da je to posledica vašega bolečnega narada. Toda poskusite Trinerjevo grenko vino in videli boste, kako bodo vse vaše nerednosti izgubile v kratkem času. "Indiana Harbor, 27. okt.—Trinerjevo grenko vino mi je povrnilo zdravje. Hvalešni val Jos. Paaka." Pri vašem lekarnarju ali pri Jos. Triner Co., Chicago, Ill.—(Adv.)

Skoro znorel valed hrbtobola?

Johnson's Red Cross ledični obliž, da takojšnjo, gotovo pomoč.

Hitra pomoč je gotova skoro v trenutku, kg si nalepite Johnson's Red Cross ledični obliž na boleče mesto.

S tem, da greje in pomirja, praheno to zanesljivo staro zdravilo takoj hude bolečine v hrbtu ter da oalahelimi mišicam prilika, da sadože nazaj svojo moč. Vsa okorelost kot fudatno izgine. Za hitro pomoč zagotovo vprašajte za velik Johnson's Red Cross ledični obliž a redčim flanelnim ozadjem. Val lekarnarji jih pro-

!KAMPANJA!

za pridobivanje novih naročnikov dnevnika "Prosveta"

Cas kampanje smo podaljšali do 31. dec. 1927. To smo storili ker se kažejo sedaj boljši uspehi.

Za enega novega polletnega naročnika dobite knjigo "Jim Higgins" vredno \$1.00. Za enega novega celoletnega naročnika dobite knjigo "Slovensko-angleška Slovnica," zelo primerna knjiga za razbiranje znanja angleščine, vredna \$2.00 ali kako drugo knjigo iz zaloge "Književne matice." Za dve novi celoletni naročniki dobite veliko in krasno vezano knjigo "Ameriški Slovenci" v kateri bodele našli mnoge zanimivega in podučnega, ne samo razvoj naše S. N. P. Jednote, temveč tudi o razvoju našega naroda v Ameriki in drugih zgodovinsko-vaižnih dogodkih. Vrednost knjige je \$5.00.

Cena je: na leto \$6.00, za pol leta \$3.00; za Chicago in Cleveland eno leto \$7.50, za pol leta \$3.75. Za Evropo: za eno leto \$9.00, za pol leta \$4.50. Za člane S. N. P. J. za leto \$4.80, pol leta \$2.40.

Izpolnite in izrežite ta kupon.

PROSVETA, 2457 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

Priloženo dobite naročnino \$....., za katero poljite Prosveto:

Ime
Naslov
Ime
Naslov
Ime
Naslov

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

Ima v zalogi naslednje knjige:

- AMERIŠKI SLOVENCİ—izvirna krasna knjiga, obsega 633 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane \$5.00
- Slovensko-Angleška Slovnica—zelo počeina in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, s dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo \$2.00
- Zakon Blagovestije—tolmači naravnih zakonov in splošni razvoj, knjiga iz katere samoreči črpajo mnogi naukov za telesno in duševno dobro \$1.50
- Pater Malvestura—V Kaliforniji—zanimiva povest iz življenja ameriških frančiskanov, in dečivljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami \$1.50
- Zajednici—resnična povest in prava ilustracija doslej skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki \$1.75
- Jim Higgins—krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair; poslovenli pa Ivan Molek \$1.00
- Zapiski S. redne konvencije S. N. P. J., 233 strani mehko vezana, stane samo \$0.50
- "Hrbitenica"—drama v treh dejanjih s prologom in epilogom—mehko vezana, stane samo \$0.50
- "Informator"—knjižica s vsami potrebnimi podatki o S. N. P. J.—zelo priporočljiva za člane—stane samo \$0.25

Prilite ponje na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.
2457 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Člani S. N. P. J. širite svoj list in pridobivajte nove člane

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA CLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY
2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENNA POJASNILA

Rado Murnik: HČI GROFA BLAGAJA

(Dalje.)

Lahkonoga dekleta, mlade snaha z belimi pečami in visoko vzrasli fantje so se držali za zavozlane robce in jeli val obenem stopati dva koraka naprej in enega nazaj. Izmed vseh se je alikal najbolje glas Markove sestre, črnooke vojarinke Ane, ki je vodila kolo in pela z drugimi vred:

Hajdi, hajdi, draga moja,
hajdi brzo, milena,
kolo igrat, duša draga,
lepa ti djevojčica!
Igraj brzo in veselo,
mlada moja ročica!

Izprva so kolali počasi, potem pa hitreje in vedno hitreje. Naposled so jeli skakati, in umolknila je pesem. Fantje so ukazali, dekleta so vričale in v vetru so vihrala njih bela krila, njih pisani trakovi, kite in rokavi. Zdaj-pozdaj je vzel deček dekliča iz kola in zaplesal z njo pred drugimi kolasi.

Razčetrkali so pečenega vola in sekali pečenko na deskah. Vse se je veselilo, jedlo, in pilo in hvalilo obeh grofov radodarnost.

"Marko, treba se bo vrniti," ga je opomnila Mare. "Blizu se huda ura."

"Ostani še malo, Marko!" je prosila Ana.

"Nevihite se ne bo tako kmalu. Glej, tako veselo je danes! Ostani!"

"Ne smem."

"Ostani samo še pri enem kolu!"

Marko se je obotavljal, naposled pa se je vdal.

"Mare, pa pojdi ta vidve malo naprej, takoj pride za vama."

Varuhinja je počasi odšla z Alijano. Na ledini so še zopet kolali in peli:

Stan se gore, mladi junak,
tvojo rožo drugi trga!
Naj jo trga, naj jo nosi,
naj jo nosi mile majke!

Alijani je še vedno zvenela pesem o golobci po ušesih; zapela jo je polglasno.

Tiger je skakal po tratini in tekkel proti malemu logu.

Za gostim grmovjem kraj pota sredi gozdička sta prežala Cirikili in njen mož Angar (Ogel) črn, bradat cigan, vitek pa žilav. V ušesih sta se mu svetila dva srebrna uhana. V desnici je držal širok nož, v levici pa kos zastrupljenega mesa. Pri nogah ciganke je ležal spleten umazan robec, ki je bila vanj zavila debel kamen. Močna sapa je šumela v drevju in ji razpletala lase.

Tiger prihaja vedno bliže, se ustavi in šame vohati. Tedaj zamahne rjava roka za grmom in na pot pade kos mesa. Pes ga hlastno popade in pogoltne.

"Tiger, Tiger!" kliče Mare oddaleč.

Pes pomiga z repom, zalaja, se obrne zopet proti grmu in voha. Jezno renče, sili med šibovje, toda ne dolgo. Skoči nazaj na pot, postane in mahoma pade v prah. Zavrtili tiho, polzkuša vstati in se dvigne na sprednje noge, ali takoj ga zažene zopet na tla.

"V kosu je strupa za deset psov," mrmra cigan. "Upam, da ne vstaneš nikdar več."

Zivali se trese vse truplo v naglih kratkih sunkih; neprestano se natezajo mišice okoli gobca in odkrivajo močne bele zobe. Jače popadejo krči psa in ga vržejo, da obleži na strani. Počasni iztegne trepetajoče noge in se ne gane več.

Mare vodi Alijano za roko in poje pesem, ki jo pojo spodaj na ledini tudi kolasi:

Bog daj dobri večer,
daj nam Bože dobro leto. t.
Igraj kolo, igray kolo!

Počasi se bližata skritima ciganoma. Mare zagleda Tigra na tleh in osupne.

"Ali ga je pšil gad?" vpraša plašno in se skloni. Ta trenutek začuti močan udar na glavi in zdi se ji, da pada v neizmerno globoko temo. Zgrudi se in udari s čelom na tla. Prestrašena, drgetajoča Alijana zavrigne, ali takoj priskoči cigan, ji zakrije usta z roko, jo popade in ubeši bliskoma iz gozdička preko travnika v mračno goščavo. Za njim hiti Cirikili, kar more.

Veselo žvižga se se vrača Marko od kola. Rokl dene pred usta in kliče: "Mare, oj Mare! Kje si! Počakaj malo!"

Hitreje stopa dalje in uzre varuhinjo. In Tigra na tleh. Moč ostrmi, se zgane in preklriža. Počasi teče dekletu kri izpod kite mimo ušesa po smrtnobledem licu in lije v prahu. Marko ne ve, kaj bi storil, in se ne upa dotakniti Mare.

"Kje je Alijana?" mu šine v glavo.

"Alijana! Alijana!" kliče na vse strani. Toda vse ostane tiho, le divja sapa šumi po drevju in grmovju. Grijo se stika Marku. Z robcem odžene gozdne muhe in pokrije Mari glavo. Zopet se preklriža, dirja nazaj h kolašem in pove, kaj je videl.

Vse hiti v gozdiček. Rahlo vzdignejo Maro in jo položijo v travo. Markova sestra ji izpirano z vinom. Zene in dekleta se jokajo, izprašujejo, ugičajo. Naposled odpre ranjena mladinka trudne oči in vzdihne:

"Vode!"

Ane ji da piti vina in jo vpraša: "Kdo te je?"

"Ne vem. Kje je Alijana?"

"Pomagajte, prijatelji!" sopiha zbegani Marko. "Nesite Maro v grad in —"

"Ne v grad!" se brani Mare s slabim glasom. "Ne pred grofa! Domov! Na Vinico!"

"Pošljite takoj koga v grad, da javi grofu, kaj se je pripetilo. Nemudoma. Mi možki jo udarimo za tolovaj. Saj drugam niso mogli, kakor preko Kolpe. Medpotoma dobimo konje. Za mano, prijatelji!"

Vsi mlajši možje in odrasli fantje hite za njim. Na pokrajino lega temna senca. Nad Gorjanci se užigajo svetle strele; v daljavi buči grom in odmeva od oblakov in gora.

"Grof bi me ubil v svoji jezi takoj, ako bi stopil zdaj prcdenj," si ponavlja Marko venomer. "Ali rešim deklico iz rok roparjev — ali pa me ne bo nikoli več nazaj!"

14.

Učeni vitez Ahac Doljanski je stal široko razkoračen na sredi borišča, se odkaljal in bral z velevažnim obrazom pravila konjaške igre po starem francoskem običaju:

"Vitezi prično turnir s sulicami in ga nadaljujejo z meči. Tope sulice in meči morajo biti enako dolgi in enako močni. Prostor in ugodna svetloba bodita razdeljena nepristransko. Nihče ne sme suniti ali udariti nasprotnika drugam, kakor med štiri ude, to je na prsi ali na glavo. Nihče ne sme zadeti nasprotnikovega konja. Kdor zlomi največ sulic in premaga največ vitezov, dobi za častno nagrado konja in oklep najmenitnejšega izmed premaganih nasprotnikov. Za bojne igre ne sme noben gledalec na borišče in nihče ne sme pomagati nobenemu borilcu ne z nasvetom, ne z dejanjem."

Beroč je težko sopol, deloma zaradi zagatne soparice, deloma zaradi tesnega oklepa, največ pa zaradi preoblega obeda. Oddal je pergamenov zvitek dolgočrakemu in dolgočasnemu opodi Joštu Davoliču, se priklonil gospodi in odšel v levi šator ob lesenih ograji, okrašeni s preprogami, cvetnimi kitami in zastavicami.

Nad gradom so se krdeloma kopičili deževiti oblaki; gnanj od močne sapa so se spajali v gosto modrikastočno zagrinjalo. Zdaj je zapihal buren severnjak, zdaj gorak zapadnjak. Za turnir pripravljeni vitezi so se potili v telkih oklepih.

(Dalje prihodaj.)